

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

15. Quae fuerit radix talis oeconomiae populi Dei, quantum ad legem & gratiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

polchritudo, rebus decedentibus succedenti-
busque peragitur, hinc fit ut habeat deco-
rem suum in singulis quibusque hominibus,
singula quæque ætas ab infantia usque ad se-
nectutem, habeat etiam exercitia quibus ad
sapientiam eruditur, ipsaque minoris majoris-
que perfectionis gradatione ornatum suum.
Sicut ergo absurdus est, qui juvenilem tan-
tùm ætatem, tanquàm cæteris pulchriorem
vellet esse in homine temporibus subdito, ut-
pote qui invideret cæteris pulchritudinibus,
quæ cæteris ætatibus suas vices atque ordi-
nem gerunt; sic absurdus est, qui in ipso uni-
verso genere humano, vel certè in ipso uni-
verso populo Dei unam tantùm ætatem sub
gratia, tanquàm omnium vegetissimam desi-
derat. Nam & ipsum humanum genus,
tanquàm unus homo suas ætates agit. Quod
igitur de ætatibus manifestum, hoc similiter
de virtutum exercitatione cogitandum est.
Non enim minoris absurditatis est, eadem vir-
tutis & eruditionis exercitia pueris ac tyroni-
bus, quæ viris eruditione virtuteque perfe-
ctis imponere, atque unam ætatem ac vires in
omnibus postulare. Vnde Augustinus: *Quod in
uno homine rectè educato, ordine nature, disciplinaq[ue],
coningit hoc proportione in universo genere humano
fieri per divinam providentiã, peragitur pulcherrimū
est.* Quapropter totum genus humanū in qua-
tuor similes status ordinatissimè Dei provi-
dentia distributū est; in quorum singulis illud
appositè ad virtutem eruditur. Primò enim
ante legem in profunda veritatis, adeoque
propriarum cupiditatum ignorantia versatum
est, ut cum postea temporis progressu ad cog-
nitionem veritatis virtutemque pertigisset,
cum gratitudine agnosceret, ex quo profundo
Deus liberasset. In hoc statu ab Adæ lapsu
usque ad Moysen fuit. Deinde Deus oculos
humani generis dirupta ignorantie cæcitate,
per promulgationem legis aperuit, ut agra-
tudinem suam, exferente se, adeoque crescen-
te per pugnam cupiditate, disceret, penaque
territum pugnando succuberet, ut præter do-
ctrinam adjutorio gratiæ & Mediatoris sibi

Lib. 83. 99
quest. 49.

Epist. 95.

QUOD si fortasse quæras undè oria-
tur iste huiusmodi, sive in singulis
hominibus, sive in toto Dei populo
temporum distributio atque institu-
tionis ordo? Respondere possem cum Augu-
stino, qui dicit: *Hæc temporis distributio refer-
tur in altitudinem divitiarum sapientiæ & scientiæ
Dei, de qua dictum est, Quam inscrutabilia sunt iu-
dicia eius, & investigabiles viæ eius.* Solus enim
ille novit occultas dispositiones animorum, &
arcana momenta temporum, quibus unicui-
que idonea est afferenda medicina. Ipse no-
vit quæ populi ætate, fastus ejus legis terrore
stangendus sit, quæ per gratiam infirmitas sub-

opus esse sentiret, cui pia fide atque humilita-
te subderetur. In hoc statu à Moyse ad adven-
tum usque Christi eruditi sunt, per quem ter-
tius status, gratiæ videlicet hætenus tyronum
omnis generis obscuritate velatus, palam præ-
dicatus est, & etiamnum predicatur, & ad
finem usque sæculi predicabitur. Quo fini-
to, sequetur status quartus æternæ generis hu-
mani requies in perfectione virtutum felici-
cissima. Quas diversas temporum ac pro-
fectuum ætates, præclare explicat Augustinus
in Enchiridio, primò in singulis hominibus.
*Harum, inquit, quatuor differentiarum, prima est
ante legem, secunda sub lege, postquam illa subtra-
vit ut abundaret peccatum, tertia sub gratia,
quarta in pace plena atque perfecta.* Deinde in
universo populo Dei, qui velut unus homo
toto sæculi decursu instituitur: *Sic est, in-
quit, & Dei populus ordinatus per temporum inter-
valla, sicut Deo placuit, qui in mensura, numero,
& pondere cuncta disponit. Nam sicut primum ante
legem, secundo sub lege quæ per Moysen data est,
deinde sub gratia, quæ revelata est per primum Me-
diatoris adventum, quarto in pace plena atque
perfecta, prout ex ea quæ pro singulis homi-
nibus data fuerat, explanatione supponit.*

Hæc igitur quatuor quasi ætatium humani
generis differentia, ad intelligendam institu-
tionis humanæ ac divinæ gratiæ æconomiam
perquam necessaria est: cujus ignorantia vel
minus attentâ consideratione forsitan contigit,
quod non pauci omnia confundendo in into-
lerabiles absurditates lapsi sunt, dùm gratiam
Dei non solum secundo statui, quo sub lege
sive quisque singularis homo, sive Dei popu-
lus vivit; sed etiam primo statui *ante legem*,
adeoque Turcis, Iudæis, Ethnicis, Paga-
nisque largiuntur, etiamsi gratiam ac dato-
rem ejus Christum, nec nomine tenent, vel per
somnia inaudiverint. Quæ inordinata con-
fusaque gratiarum profusione prærogativas
tempori novæ legis auferunt, Christianismoque
tollunt gratitudinem, qua adventui & prædi-
cationi Salvatoris obstricti sunt. Sed aliis de
his dabitur commodior differendi locus.

C A P V T X V.

Quæ fuerit radix talis æconomix populi Dei,
quantum ad legem & gratiam.

QUOD si fortasse quæras undè oria-
tur iste huiusmodi, sive in singulis
hominibus, sive in toto Dei populo
temporum distributio atque institu-
tionis ordo? Respondere possem cum Augu-
stino, qui dicit: *Hæc temporis distributio refer-
tur in altitudinem divitiarum sapientiæ & scientiæ
Dei, de qua dictum est, Quam inscrutabilia sunt iu-
dicia eius, & investigabiles viæ eius.* Solus enim
ille novit occultas dispositiones animorum, &
arcana momenta temporum, quibus unicui-
que idonea est afferenda medicina. Ipse no-
vit quæ populi ætate, fastus ejus legis terrore
stangendus sit, quæ per gratiam infirmitas sub-

mentibus

nentius, quam ut si nondum essent idonei qui legem spiritalem, propter carnalitate[m] de superbia[m] ipsius iustitie dilectione serua- ret, saltem bonorum temporalium, quae illis deditur promissione, poenarumque quas horre- bat formidine ab idolis arcerentur: ut ita dis- ceret, in visibilibus rebus unum amare Deum, donec adveniret disposita temporum plenu- do, qua iam gratia temporalibus contem- plandis necessaria donaretur. Qua de re mul- tis in locis Augustinus profunde disserit: No- tum esse iam debet, inquit contra Adimantum, carnalia ab hoc populo congruenter carnalia & tempora- lia praeiudicia fuisse promissa, sed tamen ab uno Deo cunctis esse creatura: omnia & superior & inferior. Itaque, ut dicitur: Dicimus ita esse ista munera Dei, ut ta- men sit in ista, & in comparatione salutaris con- fessionis non solum amarentur, sed utro etiam proxi- ma: carnalia tamen haec amantibus, & nondum capientibus promissa caelestia, ne ab idolis & damo- nibus ista peterent, iuliter a Domino Deo esse pel- lenda. Et in libro contra Faustum: Eam rez- zione dispensationem ac distributionem temporum ordo spectat: ut prius appareret etiam ipsa bona terrena, videlicet & humana regna, & ex hostibus victorie de- portantur, propter quae maxime civitas impiorum dis- soluta per mundum supplicare idolis & demonibus solet, non nisi ad unum veri Dei potentiam atque arbitrium pertinere. Vide & vetus Testamentum secretam regi calorum tempore oportuno aperendam pro- missionibus terrenis operuit, & quodammodo umbro- sa operavit. Vbi autem venit plenitudo temporis, ut novum Testamentum revelaretur, quod signis ve- teris relabatur, evidenti iustificacione iam demonstran- doverat, esse aliam vitam pro qua debet hac vita contemni: & aliud regnum pro quo oportet omnium terrenorum regnorum advenitatem patientissime sus- tinere. Nimirum haec duabus istis humani generis aetatibus, duobusque testamentis Deus docere voluit; bona temporalia, & a se petenda, & propter se contemnenda, ut tandem Deus ipse bonum bonorum omnium quareretur. Cuius altissima & humanissima providentia, nonnulla vestigia in rebus infimis cernimus. Nam ex illius radijs humanam providentiam illustrantibus proficiscitur, ut quemadmodum alibi Augustinus dicit: *Benevola & paterna in- dulgentia haec idonea temporalia parvulis, quae non vult remanere in filiis suis iam grandaeulis iam profectibus. Donat ergo pueris nates, quibus servat hereditatem. Ludentibus & de quibusdam in- duriis se oblectantibus cedit paterna pietas, ne deficiat aetatis infirmitas. Hoc ergo quod in uno fi- lio homo pater facit, hoc in toto populo Dei Deus pater fecit. Ludera concessit pue- ris, ut postea temporibus opportunis palam hereditas aeterna eis appetenda panderetur. Sic enim hanc ipsam comparationem applicat huic proposito Augustinus: Quare ipsa (ter- rena) prima praeiudicia oportebat? quia non primo quod spiritale est, sed quod animale. Primus homo de terra terrenus, secundus homo de caelo caelestis &c. Sed tandem primus homo terrenus est, quando terra sepi. Namquid quomodo pueri dantur quadam pueritia ludera, quibus puerili animus nocetur,*

propterea grandaeulis non excutiantur de manibus, ut aliquid iam a tribus traher quod grandam de et? Veruntamen tu ipsa dediti filio tuo: & nates parvul, & colere granda. Non ergo quia illa quasi ludera puerorum Deus per novum Testamentum excisist de manibus filiorum, ut aliquid ut illis daret grandae- centibus, propterea priora illa ipse non dedisse putan- dus est, ipse utrumque dedit. Etiam hoc pos- tular ordo disciplina naturalis, ut paulatim a parvis exordijs ad perfectiora duramur; quae si quis tyronibus in ipso institutionis limine propulerit, praeterquam quod oleum & ope- ram perditurus est, insuper hoc obtineat, ut animus discipulorum ipsa rerum difficultate reperculsus, aversionem ac desperationem in- duat insanabilem. Quanto rectius igitur temporalibus terrenisque praemijs Iudaeos Deus tanquam parvulos ad se attraxit, non ut in illis maneretur, sed partim ut illis quasi blanditijs patris delinici ipsum qualitercumque colere confuiscerent, & paulatim discerent meliora sperare, partim ne illa minora bona quae dile- ctioni suae subtrahi viderent, ab alijs sive Dijs, sive demonibus quarerent. Recte igitur *Lib. 10. de Civit. c. 17* Augustinus: Sicut vultus hominis, ita humani ge- neris, quod ad Dei p- lam pertinet, recte eruditio per quosdam articulos temporum tanquam in aetate im- profecti accessibus, ut a temporalibus ad aeterna ex- picienda: & a visibilibus ad invisibilia surgereat; ita sane ut etiam illo tempore quo visibilia promitteban- tur divinitus praemia, unus tamen colendus commen- daretur Deus, ne mens humana vel pro ipis terreis vita transitoria beneficijs, enquam nisi vero anima Creatori ac Domino sibi crearetur. Optime igitur populus Dei adhuc terrenis desiderijs infir- mus, ea ipsa quae temporaliter exoptat bona infima atque terrena vita transitoria necessa- ria, & pra sempiterna vitae beneficijs contem- nenda, non tamen nisi ab uno & vero Deo expectare confuiscit: ut ab illius cultu etiam in istorum desiderio non recedat; ad quem tandem maturior factus contemptu eorum, & ab eis aversione perveniat. Quod si ille cul- tus Dei ex temporalium bonorum desiderio profectus, totus terrenus est atque carnalis, ex quo impossibile sit legem Dei & praecpta nisi carnaliter observare, & consequenter necesse est, non servare; tolerat hoc incommodum paterna benignitas, ut a talibus hoc saltem ob- tineatur inchoationis exordium, quod ob- tineri non potest: atque ita ad veram pra- ceptorum observationem quoquo modo via sternatur. Haec igitur carnalium animorum sola terrena bona diligentium in capacitate perpensa, quid rectius oportunisque fieri poterat, quam ut populo talium rerum dilectione caecato, ideoque infirmitatem suam ignoranti, facileque quilibet se facturum superbe prae- sumpti, ut illis bonis potiretur, lex daretur spiritalis, ut si nondum possent eam ex illa temporalium dilectione servare, quae sine ius- titiae dilectione servari non potest, saltem hoc se non posse, ipsa legis pravavacione cog- nosce-

noberent? Nam præterquam quod ita sub
virga in unius Dei cultu continebatur, etiam
factus eius non nihil premebatur, ut advenien-
te tandem salvatore sibi de infirmitate con-
victio, gratia eius necessariam esse fateatur. Iux-
ta illud Augustini: *Oportebat ut in Testamento
veteri lex imponeretur superbis, & de sua voluntatis
virtute scientibus, quæ non daret iustitiam sed suble-
ret de se morte prævaricationis impliciti, ab gratiam
confugerent, non iubentem tantummodo sed iuvantem,
quæ novo Testamento revelata est.*

Nec hic aliquis imperitè dixerit: Cur ergo
lex ista tam paucis Iudæis profuit? Probat
enim plurimis in ipso salvatoris adventu, quo
reverti omnia bona ad pedes Apostolorum
abiecisse, nullalque gentium Ecclesias invita-
tas ex Augustino demonstravimus: qui re-
ctissime monet, non esse considerandam Iu-
dæorum infidelium multitudinem, quia sem-
per boni malorum numero superantur: Nec B
turbs, inquit, infidelium consideranda sunt. Omnis
enim arca multis partibus ampliore habet paleam
quam frumentum. Nam quantumvis pauci Chri-
sto crederent, propter istos tamen, ut ibidem
observat, dixit Apostolus: *Nemquis repulit
Deus plebem suam? Absit. Nam & ego Israëlita
sum ex semine Abraham, de tribu Benjamin: Non re-
pulsit Deus plebem suam, quam præsevit. In illis er-
go quos credituros præsevit, illa conclusio
sub peccatum, superbiam fregit, eosque cum
gentes essent longè, de proximo inventi fecit.*

Hanc igitur diversæ providentiæ rationem
qua quondam lex, bonaque terrena, postea
gratia populo Dei bonaque spiritualia dispen-
sata sunt, quisquis intellexerit, ille facile in-
telliget, cur idem in singulis hominibus etiam
Christianis, quadam proportionem plerumque
servetur. Nam & illi postquam ad agni-
tionem veritatis ab ignorantia & errore con-
versi sunt, temporalium adhuc rerum con-
cupiscentijs pleni ægerimè sibi persuaderi si-
nunt, tantam esse virium suarum imbecilli-
tatem, ad illicitas illas cupiditates, quas jam

quasi de somno experiri cœsunt, & ex instru-
ctione legis vehementer se improbare sentiunt,
fræandas atque superandas. Vnde de æru-
gine occultè fructibus nocente loquens Au-
gustinus: *Quod malum æruginis, cui vita-
ram aptius comparatur, nisi quid difficillimè appa-
ret, sicuti est multum de se sedere. Atria est enim
noxia, quæ hec in sensibus latenter operatur, sicut
in moribus occulta superbia. Hinc itaque de suis
visibus letaliter confidentes, confligendo su-
perantur & cadunt, iterum iterumque conati
relabuntur, donec ipsa pugnandi prævarican-
di que experientia erudit, Deo miserante cum
Apostolo clamant: *Infelix homo, qui me libera-
bit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Je-
sum Christum Dominum nostrum. Petulit hoc
eis Deus beneficium, futor, sine tanta diffi-
cultate, sine lapsibus, sine prævaricatione to-
ties iterata, & cadunt, iterum iterumque conati
ferre: Sed quis cognovit sensum Domini? Aut quis
constitutus eius fuit? Novit ipse quæ cuique
tempori, homini & ætati sic apta medicina.
Agit, ut medicus, iudicio suo, nec ordinem sanan-
di accipit ab ægrotis. Ipsi visum est, tumores ani-
morum dolore comprimendos esse; venenum esse
quod non curatur, nisi veneno: ut sic principali-
tate illa virtus humilitas, accipiendæ gratiæ ad-
benè vivendum capitaliter necessaria, pugnis,
ruinis, prævaricationibus, expertaque per
vires suas superandarum libidinum impolli-
litate, profundissimè cordibus infigatur, &
illa propria infirmitatis experientia memo-
riæ commendetur, ne unquam quantumcum-
que proficientes amplius dicant: *Eccet manus
nostra excelsa & non Dominus fecit hæc omnia.*
Quod esse altissimum & beneficentissimum pro-
videntiæ medicinalis consilium illi soli non
intelligunt, qui divinæ severitatis imperti
nihil nisi gratias, blanditias, suavitates in Deo
cogitant. Quasi verò non optimi medici sit
vulnere putredinem, quæ medendi suavitate
in interitum serperet, etiam urendi secandi que
austeritate sanare.**

C A P V T X V I.

Eadem vis cujuscumque doctrinæ, revelationis, scientiæ,
sapientiæ, quæ legis, ad liberandam voluntatem.
Opus indè proficiens est opus naturæ,
non gratiæ.

EX his quæ de natura legis veteris ge-
neraliter ac de ejus effectibus disserui-
mus, facile perspicuum esse potest,
quid de quacumque gratia intellectus
existimandum sit, sive illa promissio sive illu-
minatio, sive gloriæ pramiorumque pollici-
tatio, sive sapientiæ revelatio, sive exhorta-
tio, sive suasio, sive Christi aut alterius exem-
plum nominetur, quibus nominibus Pelagia-
ni gratiam, quam post naturam atterere, de-

corabant. Nam per hujusmodi gratias nihil
aliud quam scientia præbetur intellectui quæ
cognoscat quid agendum cavendumque sit,
hoc est, faciendum esse bonum & declinan-
dum à malo; vel ut quamplurimum illa præ-
stent, tantummodo ostendant, quam sit mag-
num, quam utile, quam necessarium, quantæ
gloriæ prææque meritorium, quod declinè-
mus à malo bonumque faciamus. His enim
stimulis supra simplicem veritatis demonstra-
tionem